

גמרא א

מסכת קידושין

תורה ומצוות בחברה ובמשפחה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון — (13×6) — 78 נקודות

פרק שני (בקיאות) או פרק שלישי (עיון) — $(8 \times 1) + (7 \times 2)$ — 22 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (78 נקודות)

ענה על שש מהשאלות 1-7 (לכל שאלה – 13 נקודות).

1. מצוות הבן על האב

- א. "תנו רבנן: האב חייב בבנו למולו ולפדותו..."
הגמרא מביאה שלושה פסוקים שמהם היא לומדת על מצוות המילה.
ציין את שלושת הפסוקים האלה, וכתוב מה נלמד מכל אחד מהם. (4 נקודות)
- ב. "איהי מנלן דלא מיחייבא דכתיב כאשר צוה אותו אלקים".
(1) במשפט המצוטט מובאות שאלה ותשובה. העתק למחברתך את השאלה בלבד.
(2) הסבר את שאלת הגמרא ואת התשובה על שאלה זו.
(5 נקודות)
- ג. כיצד הגמרא לומדת מהציווי שניתן לאברהם שהוא תקף לדורות? (4 נקודות)

2. מצוות לימוד תורה

- א. "עד היכן חייב אדם ללמד את בנו תורה..."
(1) כתוב שני הסברים לשאלת הגמרא.
(2) לפי מסקנת הגמרא, מה יש ללמוד מהסיפור על זבולון בן דן?
(7 נקודות)
- ב. "אמר רב ספרא משום ר' יהושע בן חנניא: מאי דכתיב 'ושננתם לבניך' אל תקרי 'ושננתם' אלא 'ושלשתם'".
(1) כתוב שני הסברים לדרשת הגמרא "אל תקרי 'ושננתם' אלא 'ושלשתם'".
(2) כתוב דרשה נוספת למילה "ושננתם".
(6 נקודות)

3. כיבוד ומורא

א. " ... לפיכך הקדים הקב"ה כיבוד אב לכיבוד אם... לפיכך הקדים הקב"ה מורא האם למורא האב".

(1) היכן הקדים הקב"ה כיבוד אב, ומהי הסיבה להקדמה זו?

(2) היכן הקדים הקב"ה מורא האם, ומהי הסיבה להקדמה זו?

(7 נקודות)

ב. "תני אבימי בריה דרבי אבהו: יש מאכיל לאביו פסיוני וטורדו מן העולם, ויש מטחינו בריחיים ומביאו לחיי העולם הבא".

(1) הסבר את המשפט, וכתוב את העיקרון ההלכתי שהוא מלמד.

(2) כיצד יישם אבימי עצמו עיקרון הלכתי זה? כתוב דוגמה אחת.

(6 נקודות)

4. כיבוד אב שהוא תלמיד חכם

א. "תנו רבנן... תורגמן אינו משנה לא שם אביו ולא שם רבו".

(1) כתוב שני פירושים לדברי הברייטא.

(2) איזה מהפירושים האלה הגמרא דוחה, ומדוע היא דוחה אותו?

(7 נקודות)

ב. "כי הא דמר בר רב אשי כי הוה דריש בפירקא איהו אמר אבא מרי ואמוריה אמר הכי אמר רב אשי".

(1) באר את המשפט.

(2) לשם מה הגמרא מביאה את המקרה של מר בר רב אשי? בתשובתך ציין את המילים

במשפט המצוטט מהגמרא המוכיחות זאת.

(6 נקודות)

5. כיבוד אב ואם

הגמרא מספרת על רב הונא שקרע בגדי משי לפני בנו כדי לבדוק אם יקיים את מצוות כיבוד הורים.

א מה הגמרא רוצה להוכיח מסיפור זה? הסבר. (5 נקודות)

ב. במעשה של רב הונא יש לכאורה שתי בעיות הלכתיות.

ציין את שתי הבעיות ההלכתיות, והסבר מדוע רב הונא לא חשש מהן. (8 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

6. כבוד תלמיד חכם

א. "אביי מכי הוה חזי ליה לאודניה דחמרא דרב יוסף דאתי הוה קאים".

(1) תרגם את המשפט.

(2) האם רב יוסף היה רבו המובהק של אביי? הוכח את תשובתך מדברי אביי בגמרא.

(6 נקודות)

ב. (1) הסבר את שאלת הגמרא "רכוב כמהלך דמי או לא".

בתשובתך התייחס לדברי רש"י "דבתריה ידידיה אזלינן והא קא יתיב".

(2) על סמך הסיפור על אביי שבסעיף א, האם לדעת אביי "רכוב כמהלך"? נמק את תשובתך.

(7 נקודות)

7. כל מצוות עשה שהזמן גרמא

א. "כל מצוות עשה שהזמן גרמא... וכללא הוא?"

(1) הסבר את קושיית הגמרא "וכללא הוא?"

(2) כיצד הגמרא מבססת קושיה זו?

(6 נקודות)

ב. "אמר רבי יוחנן: אין למדין מן הכללות ואפילו במקום שנאמר בו חוץ".

(1) הסבר את דברי רבי יוחנן.

(2) הסבר כיצד דברי ר' יוחנן מתרצים את קושיית הגמרא המוזכרת בסעיף א.

(7 נקודות)

יש לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי המסלול שלמדת.

פרק שני — בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)

(22 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שאלה 8 (חובה) (8 נקודות), ועל שתיים מהשאלות 9-11 (לכל שאלה — 7 נקודות).

שאלת חובה

8. הרב שמחל על כבודו

- א. "ורב יוסף אמר אפילו הרב שמחל על כבודו מחול שנאמר 'וה' הלך לפניו יומם'". הפסוק שרב יוסף מביא משמש הוכחה לדבריו. הסבר את ההוכחה שבפסוק זה. (3 נקודות)
- ב. (1) באר את הקושיה שהקשה רבא על דברי רב יוסף.
(2) כיצד תירץ רבא את הקושיה?
(5 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 9-11.

9. סוכה — מצוות עשה שהזמן גרמא

- א. מדוע מצוות סוכה נחשבת מצוות עשה שהזמן גרמא? (2 נקודות)
- ב. הגמרא מביאה שני נימוקים, של שני אמוראים שונים, שלפיהם היה אפשר ללמוד שנשים חייבות במצוות סוכה, אף שזו מצוות עשה שהזמן גרמא. הסבר את שני הנימוקים. (5 נקודות)

10. גדול תלמוד

- "תניא, רבי יוסי אומר: גדול תלמוד שקדם לחלה ארבעים שנה, לתרומות ולמעשרות חמשים וארבע...". מהי מצוות חלה, וכיצד הגמרא מסיקה שתלמוד גדול ממנה? (4 נקודות)
- ב. הסבר את קביעת הגמרא כי תלמוד קדם לתרומות ומעשרות בחמישים וארבע שנים. (3 נקודות)

11. מושגים ושאלות קצרות

- ענה על שניים משלושת הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 3.5 נקודות).
- א. הסבר מהי "מצווה עוברת", וכתוב דוגמה אחת למצווה כזו.
- ב. "הא לן והא להו" — הסבר את הביטוי, וכתוב את מנהגם של בני ארץ-ישראל בהקשר זה.
- ג. "האוכל בשוק... פסול לעדות" — מדוע?

פרק שלישי – עיון (ללומדים 6.5 דפים בתוספת עיון במקורות)

(22 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שאלה 12 (חובה) (8 נקודות),
ועל שתיים מהשאלות 13-15 (לכל שאלה – 7 נקודות).

שאלת חובה

12. גדול המצווה ועושה

עיינ בדברי הריטב"א שלפניך, וענה על הסעיפים א-ב שאחריהם.

דאמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה. פירשו רבותינו ז"ל טעם הדבר שזה שטן מקטרגו כשהוא מצווה, וזה אין שטן מקטרגו, ו"לפום צערא אגרא" (אבות, ה, כג). ורבנו הגדול ז"ל (=הרמב"ן) פירש שהמצוות אינן להנאת האל יתברך המצווה אלא לזכותנו, ומי שהוא מצווה קיים גזרת המלך ולפיכך שכרו מרובה יותר מזה שלא קיים מצוות המלך. מכל מקום אף הוא ראוי לקבל שכר שהרי משוב לבב וחסידות הכניס עצמו לעשות מצוות השם יתברך. ודווקא במצוות שציווה השם יתברך לאחרים שיש לו בהן רצון, אבל העושה מאליו מצוות שלא ציוותה בהם תורה כלל, זו היא שאמרו "כל שאינו מצווה בדבר ועושהו נקרא הדיוט" (ירושלמי שבת, פ"א ה"ב).

א. מדוע "גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה"? כתוב שתי סיבות.

(4 נקודות)

ב. האם אישה שנוטלת לולב בסוכות מקבלת שכר על מצווה זו או שהיא נקראת "הדיוט"? נמק.

(4 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 13-15.

13. "אין בעלי אומנויות רשאים לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקין במלאכתם".

עיין בתוספות ד"ה "אין בעלי אומנויות רשאים" (דף לג ע"א).

הסבר את שני הפירושים של התוספות לדברי הגמרא. בתשובתך התייחס למילים המודגשות בציטוט.

14. **חובת האב ללמד את בנו ובתו אומנות**

א. מה כוללת חובת האב ללמד את בנו אומנות, לפי תנא קמא ולפי רבי יהודה?

(4 נקודות)

ב. עיין בדברי הרב בר שאול שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

יש לומר בחיוב לימוד אומנות שהחיוב היסודי הוא שילמד אב לבנו איזה אומנות או עיסקא לפי מה שהוא מוכשר ולפי מה שבאותו זמן ובמקום ההוא, יש באותה אומנות לתת קיום ו'חיות'. שכן בפחות מזה הרי לא מושגת המטרה של חיוב לימוד האומנות וסופו מלסטם את הבריות. אבל אם המלאכה או העיסקא שלומד הבן מכשירה אותו להתפרנס ממעשה ידיו ולעמוד ברשות עצמו, הרי בזה מושגת המטרה של 'ראה חיים' ויכופו את האב ללימוד אומנות לבנו בשיעור כזה. ... ההורים חייבים להכשיר את ילדיהם לקראת עמידה מלאה ברשות עצמם. ... חייב האב להקנות לבנו אומנות כדי שתפרנסהו כדי קיום, ולא ייפול למעמסה על זולתו. ... ונראה לומר שחיוב לימוד הבן אינו מצומצם רק לגבי קטן, אלא זהו חיוב כללי המוטל על האב לגבי בנו, ואפילו הגדיל הבן ועדיין אינו מפרנס את עצמו מאומנות או עסק, עדיין לא נגמר החיוב של האב ללמדו אומנות.

(הרב אלימלך בר שאול, "חובת האב ללמד את בנו ובתו אומנות")

האומנות שילמד האב את בנו צריכה לעמוד בשני תנאים.

כתוב מה הם. (3 נקודות)

15. **מושגים ושאלות קצרות**

ענה על שניים משלושת הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 3.5 נקודות).

א. הסבר מהי "מצווה עוברת", וכתוב דוגמה אחת למצווה כזו.

ב. "הא לן והא להו" — הסבר את הביטוי, וכתוב את מנהגם של בני ארץ־ישראל בהקשר זה.

ג. מהי מצוות עשה שהזמן גרמא?

כתוב סיבה אחת להכללתה של מצוות תפילין בהגדרה זו.

בהצלחה!

נספח – חוברת דפים ממסכת קידושין

הנחיות לנבחן

בחוברת שלפניך דפי גמרא מתוך תכנית הלימודים.
בדפים אלה מובאות הסוגיות שבהן עוסקות השאלות במבחן.

מפתח הדפים בחוברת:

א. דפים לשני המסלולים (עיון ובקאות):
עמודים 3-13 — דף כ"ט ע"א — דף ל"ד ע"א

ב. דפים נוספים למסלול בקאות:
עמוד 14 — דף ל"ד ע"ב
עמודים 16-17 — דף מ' ע"ב — דף מ"א ע"א

מסורת הש"ס

[illegible]

1. ואם יָגַל ויגאל את
 השָׁדִיחַ וימְקְדֶשׁהוּ ויִשְׁחַק
 מִשְׁחֵתוֹ כְּעֶרְבָן עָלָיו וְיִשְׁחַק
 לָהּ.
 2. וְיִקְרָא כֵן לְהָאֵשׁ
 אֵשׁ אֲמֵר וְיִשְׂחָק וְיִתְרָא
 וְיִתְרָא שְׁבֹתָהּ וְשִׁמְרוּ אֵינִי יָ.
 3. וְיִקְרָא יָ.
 4. וְיִקְלַע אֲבִירָתָא כִּי יִצְחָק
 בְּנוֹ בִּי שְׁמֵנָה יָמִים כְּאִשֶּׁר
 עָדָה אֲתָא אֵלֵיהֶם.
 5. בְּרִאשִׁית כֹּד כֹּד
 6. וְזֵאת אֲבִירַת שְׁרֵי עֲשֶׂר
 וְיִבְנִינֵהוּ וְיִבְנִי וְיִתְרָא
 אֲחֵרֵי הַמֶּלֶךְ לִבְנֵי לִי וְיִסְרִי.
 7. בְּרִאשִׁית יָ.
 8. וְעַל וְכֵן אֲשֶׁר לֹא יִמְלֹךְ
 אֵת שֶׁשׁ שְׂרֵי הַמֶּלֶךְ וְיִתְרָא
 וְהַשֶּׁשׁ הַזֶּה מִמְּנֵהָ אֵת
 וְיִתְרָא וְיִתְרָא בְּרִאשִׁית יָ.
 9. וְזֵאת אֲבִירַת שְׁרֵי עֲשֶׂר
 וְיִבְנִינֵהוּ וְיִבְנִי וְיִתְרָא
 אֲחֵרֵי הַמֶּלֶךְ לִבְנֵי לִי וְיִסְרִי.
 10. וְעַל וְכֵן אֲשֶׁר לֹא יִמְלֹךְ
 אֵת שֶׁשׁ שְׂרֵי הַמֶּלֶךְ וְיִתְרָא
 וְהַשֶּׁשׁ הַזֶּה מִמְּנֵהָ אֵת
 וְיִתְרָא וְיִתְרָא בְּרִאשִׁית יָ.

מאי שנא ונתן הכסף
וקם לו. אין הקדש נקנה
במשיכה דמתיב ציה יישף
חמישים כסף ערכך עליי וקם
לו ואין שטר ומסקה קוין
קרקעותיו ולא משיכה את
המטלטלין (דקמן דף יג.) שהומן
גרמא. דלכא שעתא דלא
מתיב נה (דקמן דף יג.) וכל מצ
וברכות כ. דמחייב ברא למי

עַד שִׁמְשׁוֹךְ. בָּשׂוֹר: וַיִּחְזֹק. בְּנִית: מִשְׁכּוֹ. הַדְיוֹט: וַיִּסְחָק עַל הַקֶּדֶשׁ
מִיַּד הַגּוֹבֵר בְּמִנָּה: וְלֹא הִסְפִּיק לַפְדּוּתוֹ. כְּלוֹמַר לֹא־תָתַר דְּמִי לַגּוֹבֵר:
וְנוֹטָן מֵאִפְסִיס. דְּכִי אֵיִיקֵר בְּרִשּׁוֹת הַקֶּדֶשׁ אֵיִיקֵר הוֹאִיל וְלֹא נִתָּן
הַמַּעֲשׂוֹת: וְלֹא יֵאָדָּה כִּה הַדְיוֹט כִּוֹּי שֶׁאִם מִשְׁכּוֹ מִיַּד הַדְיוֹט יִשְׁלֵם כֹּל
מִמֶּנּוּ וְיִקְרָא חֲתֻמֵּי וְנִרְשׁוּתוֹ הוּא
פְּדָאוֹ. נִתָּן אֵת הַמַּעֲשׂוֹת:
מִתְנִי' כֹּל מִזֶּה הֵאָדָּה כִּוֹי. נִגְמַ'
מִפְרָשׁ לְכוּלָּהּ מִמֶּנּוּ: שְׂהוּמָן גִּרְמָא.
שְׂהוּמָן גּוֹרֵם לֵילָה שְׂחָבָא: חוֹן כָּבֵל
הַסְפִּיק. פִּלַּח הַרָאָה: וְכֹל שְׂחָחִית.
שְׂפָתָה זָקֵן: וְכֹל שְׂחָחִית. דְּכִהֲנִיס:
גִּבְבִּי' אִי נִימָא דְּמִיִּחִיב כִּרָא
לְמַתִּישְׁבֵּר לֵאבָא. וְהִכִּי שְׂחָחֵת כֹּל
מַעֲשׂוֹת שְׂהָבן מִזֶּהוּ אֵל אֲבִיו נָשִׁים
מִפְּטוּרֹת בְּתֻמִּי: אִישׁ אִשׁ וְאֲבִיו
יִסְרָלוֹ הִרִי כֵּלָן שְׂנִים. לְשֵׁנִים הָאֵל
אֲחֵר: הַמּוֹטוֹת (עֲלִיו) עַל הָאָדָּם.
כְּגוֹן הֵן דְּמִפְרָשׁ בְּנִיחָתָא לְלַמְדוֹ
מִתּוֹרָה וְלִמּוּלֵי וּלְפִדּוּתוֹ כִּי שְׂחָחֵת
אִישׁ בְּכּוֹר הוּא וְלֹא־הִיָּא אִשָּׁה יִסְרָלוֹ
כִּי־מִלֵּךְ וְאִילוֹ מִקְרָאִי: עָפָה לְפָסִיעוֹ בְּנִיבֵר.
שְׂחָחֵת יִפְרֹשׁ מִתְּפִלָּה וְתִטְעֵב וַיִּסְמְכֵן
אִשׁ אֵין יִדַּע לַשּׁוֹט: **יִסְטוֹס סִדִּי.**
וְהִלָּל יִסָּב וְלֹא לְלַמְדוֹ כְּלוֹס: כִּלְאִיו
מִלְּמִנּוֹת יִסְטוֹס. דְּכִיוֹן דִּלָּן עָלֵי
אֲמוֹנֹת וַיִּסְמְכֵן לִתְמוֹן יִסָּב בְּפִרְשָׁא
דְּרִיכִים וַיִּלְקַטֵּס אֵת הַבְּרִית: **יִכְאֲשֵׁר**
זֶה אֲחוֹ. וְלֹא אֵת שְׂרָה: **מִיִּחִיב**
אִיֵּהוּ. שְׂכִינָל: **אֲשָׁתָן מִיד.** לְאֲבִירָס
אֲנִיִּחְמָר קָן: אִינוֹ אֵלָּא לִשׁוֹן וַיִּידוֹ.
שִׂיָּא מִיָּד חֲרִיז דְּבִדְרֵי וְנִיבָה מִיד
וְנִיבָה לְרוֹרוֹת: **יִפְרֵשׁ פְּפֵדָה כִּוֹי.**
כְּלוֹמַר קָרִי בִּיה (ה) תְּפֵדָה: וְאִישִׁי
מִנָּה דִלָּא מִיִּקְרָא. אִיֵּהוּ אֲחוֹ מִיָּן
דְּמִיִּחֵת עָשָׂה שִׁלָּה הוּמָן גִּרְמָא הוּא
בְּנֵי קִרָא לְמַעֲשׂוֹת: **לַפְדּוֹת אֵת**
עֲלָמָה. כִּשְׁהוּא בְּכוֹר וְלֹא פְדָאוֹ אֲבִיו:
וְאִישִׁי מִנָּה דִלָּא מִיִּחִיבָא. נָהִי
דְּלִבְיָה אִינוֹ מִזֶּהוּ לַפְדּוּתָה דְּכִמְכִּי
בְּכוֹר בְּנֵךְ אִימָא אִיֵּהוּ תְּפֵדָה נִשְׁפָּה
לְכַשְׂמִגְדֵּל הָרֵא קִרְעֵן בִּיה תְּפֵדָה
אֲלֵמָא מִזֶּהוּ אֲבִירָא נָמִי רִמִּיא
וְהֵךְ מִזֶּה עָשָׂה שְׂאִין הוּמָן גִּרְמָא
הוּא: כֹּל שְׂחָחִיס כִּוֹי. הָאָדָּם:
לַפְדּוֹת. שִׁלָּה פְדָאוֹ אֲבִיו:
כִּי

דכתיב: ^אוערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ו^במיחייבא דכתיב: ^גכאשר צוה אותו אלהים: ^דאותו ו^הלדורות מגלן תנא דבי ר' ישמעאל כל מקום שנאמר ולדורות יזרח דכתיב: ^ווצו את יהושע וחזקוהו ואמצהו ו^זהיום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם: לפדותו: מגלן תפדה: ^חהויכא דלא פרקיה אברה מיחייב ויהו: ^טלמפרקי ואיהי מגלן דלא מיפקדה דכתיב תיפדה תפדה כל שש מצווה לפדות את אחרים וכל שאינו מצווה לפדות מצווה לפדות אחרים ואיהי מגלן דלא מיחייבא תפדה תיפדה כל שאחרים מצווים לפדות מצווה וכל שאין אחרים מצווים לפדותו אין מצווה לפדות אחרים מצווין לפדותה דאמר קרא כל בכור בניך ת^יתנו רבנן ^{יא}הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו קודמו שזה מצותו על אביו וזה מצות בנו עליו אמר

ת לא תעשה וכו' ואחד הנשים חייבים. להקטין הכמוז אשה ללמס לכל עושקן שמחורה
בכד לאבא. כנון כנוז ומורא (לשון חז"ל) שזה מצותו על אביו וזה מצות בנו עליו. מלת

[illegible]

עין משפט
נר מצוה

[illegible]

(א) רש"י ד"ה חסידה וכו' קרי
ביה חסידה: (ב) הוסי' ד"ה חסו
וכו' בעקפים דהיכא דקא
יהיב:

ד'תשנ"ד

א] רוב' ד'ה' אטו כ' דקא
יהיב דמי ליתמי אפירי וול אין
כ'. נלעג'ד למחוק מלמ אין
ע"פ הסוגיא דביטן יעש"ה
ודי"ק:

יָלוּ לֹא מִשְׁכּוֹ גַּם

שומר לפדותו במהמים. חס
כ"ב קלג: ב. כי לא אמר
לקנות רק שזה בבוה. שכ
ג. בחוס' גיטין דף נ"ב מקשה
בנ"א. גבי הקדש כהני אינו
יכול לתזור כיון דאיכא מי
שפרע בהדיט. ד. ולא קיימי
אפי' במי שפרע. שם. ה. כמו
פדיון הבן דאין ומנו אלא
[מ]שלים, וקרי ליה לקמן
בפירקין (לד.) מ"ע שלא הזמן
גרמא. חוס' הרא"ש.

שימשוך. הבט

ירחיק בקרקע משבו. ופס'
 של הקדש שהגורב מכה.
 לפדותו ליתן המפות. וכו'.
 בספ. ובי הקדש כותב שאין
 קנה מן הקדש שאין
 ברכס. משבו מתאחז. איכא
 מאן דמפרש שאין דבר כלום
 ששאל לגורב בכמה כסף
 חתן יזו הפסן ואמר לו
 הגורב מתאחז ועמד ומשכו.
 אבל אם אמר לו מאחזי את
 קלי אטו יכול לחזור בי אפי'
 שלא משך. דאמריהו לגובה
 כמסירתו לאמיתו. והעיקר
 דלא אמריהו לגובה
 וכו' אלא כמה שהיה ניתן
 לגובה כנזן. כד יזו עולה
 דאמריהו כיוצא אמריהו

מִשְׁכּוֹ בַּמָּאִתִּים וְלֹא הִסְפִּיק וְכו' נֹתָן מֵאִתִּים ט"ז כ"א יִרָא כ"ב
הַדְיוֹת חֲמור מִהַקְדָּשׁ. וְאִ"ת מִיִּפּוֹק לִיָּה מִנְעָם לִדְמִירוֹ
לִגְנוֹזָה כְּמִסְרֹתוֹ לַהֲדִיּוֹת וְכִינן דְּמִשְׁכָּתוֹ בַּמָּאִתִּים אִינִי יוֹכֵל לִחְזוֹר" בִּן
וְיִי"ל כִּינן דְּנִשְׁטֹת הִיא כְּמוֹ שֶׁלֹּא הָיָה סְבוֹר שִׁשְׁתֵּהּ הַשְּׁעָרָה
הַזֶּה בַּמִּסְרִיהָ לַהֲדִיּוֹת וְקִשָּׁה לִדְמִירָה
בְּפִרְקָי יֵשׁ נֹחֲלִין (נ"ב דף קל"ג) גְּבִי
נָנוּ שֶׁל יוֹסֵף כִּי יוֹסֵף לִדְמִירוֹ לִשְׁמֵרָה
בְּרִינְתָא אֲמַרְהִי לִיָּה לְדִמְתִּיהָ וְיִל
מִזְבֵּיָהּ לִגְבוֹר הַדְּקֵשׁ וְלֹא שִׁמְרָהָ
אֶת לִדְמִירָה לִגְבוֹהָ כְּמִסְרִיהָ לַהֲדִיּוֹת
וְאֲמַרְיָה הֵא שֹׁמֵרָה בְּנִשְׁטֹת הִיא אֶת
אֲמַרְיָה לִתְמֵת פְּחוּתָה מִשְׁוִיָּה וְיִי"ל דְּבִרָה
שָׁאִין שִׁמְרָהָ לְדִמְתִּיהָ כִּינן (בְּרִינְתָא) אֲמַר
גִּימֵר דְּעִמּוֹ אֲפִי שִׁמְרָה יוֹמֵר שֶׁכִּי
כְּמוֹ כֵּן מִסּוּפָה שֶׁמָּה שֶׁהָיָה פְּחוּת אִינִי
יִי"ל הֵדֵם כְּשֶׁשָּׁם אֲמַרְהִי בַּפְּחוּת מִשְׁוִיָּה
מִתְחַוֵּין וְיוֹמֵר לִקְדָּשׁ אִי"כ שִׁיךְ לִנְזֵר
אֲמִירוֹתוֹ לִגְבוֹהָ מִתְכַּרְתּוֹ לַהֲדִיּוֹת כִּינן
הֵכָּה לֹא נִתְכַּוֵּן לְיוֹמֵר כִּלְל כְּשֶׁמֶשֶׁל
בַּמָּאִתִּים שָׁךְ הִיא שֶׁהָיָה בַּחוּתָה שֶׁהָיָה
וְלֹא שָׁאִין אֲמִירוֹתוֹ לִגְבוֹהָ כְּמִסְרִיהָ
(לַהֲדִיּוֹת ט"ז) אֲמַרְיָה הַדְּיוֹת כ"א כ"ב
שִׁפְרָע קָא. וְכִינן לַהֲדִיּוֹת אִינִי כִּינן
לִחְזוֹר בִּן כִּלְל מִי שִׁפְרָע הִיכָּה דִּיבִיר
וְלֹא דְמִי כְּמוֹ כֵּן הַקְדָּשׁ לֹא יִחְזוֹר
קִשָּׁה לִדְמִירָה פִּרְקָי הִינְקִין (נִינְטִין דף נ"ג)
דִּימִי הִיא כֵּן הַקְדָּשׁ וְלֹא מִיִּפּוֹק אֲלֵךְ
בְּכַסְפִּים (ג) דְּקָא הִיכָּה דְמִי לִיתִּמִּי
אֲפִירִי וְלֹא אֲאִין לִקְרָה יוֹכֵל לִחְזוֹר
בִּן אֲיוֹקֵר יִתְמִי יִכְלוּ לִחְזוֹר בְּהֵם שֶׁלֹּא
יִהָיֶה כֵּן הַדְּיוֹת חֲמור מִכֹּחַ הַקְדָּשׁ
וְאֲמַרְיָה וְהָא דְּבִדְיוֹת נָנוּ אִיכָּה גְּבִי
שִׁפְרָע: וְיִי"ל לֵאלֹהֵי דְמִי דִּהֲתֵם גְּבִי יִתְמִי
(מִלְּחִימָה) דִּינֵם כְּהִדְיוֹת וְאִי"כ אִינִם
קִוִּינִם בִּלְל מִשְׁכֵּה אֲלֵךְ שִׁיפִי חֲכָמִים
(ג) כֵּסֶם לְנִשְׁטֹת הַקְדָּשׁ שֶׁהָיָה קִוִּינִם
בְּכַסֵּף הִילָכֵן בְּחֻקֵּם הַפְּסָדִים שֶׁל
יִתְמִים אֲקוּימָנָה (מִלְּחִימָה ט"ז) לַהֲדִיּוֹת
קָא: גְּבִי שִׁפְרָע דְּמִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה כִּי
הַדְּיוֹת מְרֻבָּה מִשְׁלֵחֵן וְלֹא יוֹכֵל לִדְמִירָה
הַפְּסָד: גְּבִי מִתְקֵם חֲכָמִים מִיִּלְיָה
הַתְּקִנָה הִיו חֲזוּרִים בְּהֵם אֲפִי קָבֵל
הַמַּעֲוֵת: כִּינן שֶׁלֹּא שָׁךְ אֲבֵל הַקְדָּשׁ
דְּמִלְּחִימָה אֲמַרְיָה לִדְמִירָה בְּכַסְפָּה
אֲבֵל רִכְנָן מִתְקֵם מִשְׁכֵּה לַהֲדִיּוֹת שֶׁלֹּא
יִהָיֶה כֵּן הַדְּיוֹת חֲמור מִכֹּחַ הַקְדָּשׁ
וְכִינן לַהֲדִיּוֹת אִינִי יוֹכֵל לִחְזוֹר בִּן
אֲלֵךְ אִי"כ מִקְבֵּל עֲלֵי מִי שִׁפְרָע
נִקְמִינֵם אֲדִימֵם בְּכַסֵּף וְלֹא יוֹכֵל הַקְדָּשׁ
לִחְזוֹר בִּן כִּלְל כִּינן מִשְׁכֵּל הַכְּסֵף:

וְלִדְרוֹת דְּכָתִיב יִמָּן
 כְּתִיב * כָּל כְּבוֹד בְּנִיךָ
 דְּכָתִיב * פִּרְדָּה^ה תִּפְדֶּה
 וְהוּא לְפָדוֹת אֶת עַצְמוֹ
 ת אֶת עַצְמוֹ יֵאָמְרוּ
 יוֹסִיפֵם נַפְשֵׁה דְכָתִיב
 לְפָדוֹת אֶת עַצְמוֹ
 הַת עַצְמוֹ וּמִינֵי שְׂאֵן
 הַ בֶּנִיךָ וְלֹא כְּנוֹתִיךָ
 יְכִי יְהוּדָה אוֹמֵר כְּנוֹ
 יְכִי יִרְמְיָה הֵכַל מוֹרִיךְ
 כָּל
 וְלֹא נִקְבָּה אֲבָל הַנִּקְבָּה

לגבזה וכו', אבל מה שהוא אמר ליתן אל שייך ביה אמירתו לגבזה שהיא לא אפר שהוא נתן לגבזה במסירתו להרד"ס אמרין ככה שהוא חתם דוד שהוא ככל למוסדו, אבל מה אפר שהוא נתן אליו קרוש ומושב ביה צאטריך משבד, אהא אפילו אין המעשה דוד נחמתיב ביה, משום דהרד"ס נתן מעותה ולסכסא אחרינהו להרד"ס שהמעות בשרשותו נתונם, והנה אפילו לא נתנם אלא כמנהגא ביה, דהא לית איהו דאין קרוש מכשכשיב בשרשותו נתונה להרד"ס קרוש, והנה שפיע, הילכך גזבר לא יחזור בו וקנה הפרדה שהיה חרד וזכה לו שיקנה בכסף, והרד"ס נתן הדיבא (ב. מ. נ.) המקביל עליו לשפם סלחתי בה, שאין לשפם תעורר שיש שאין מקבל ויספם והדיבא בקריאה ואמרין קנה וקרא שפם חלה אבל אם החל חלה בו והגביר וזאת מקביל עליו לה מכובד בא. ואם. שנים. שהיה דבר הדת. מעות. הן במה"י מה ששנו בבירורה. לטעות אצלנו. פרה. היה חפהד אלא מחייבא להוציא את כל המסדה דיהוה.

מסורת הש"ס

[illegible]

חרים מצווין ללמדו מצווה לל
 מצווה ללמד את עצמו ומנ
 דתם אותם את בניכם ולא
 קודם לבנו ר' יהודה אומר
 קודמו כי הא דרב יעקב
 קמיה דאביי כי אתא חזיה
 מינך תוב את דאזיל אננ
 רבנן דאביי דכי הוּו
 לא ליחיב ליה אינש אוויה
 רבנן אידמי ליה כתניא
 נשה אמר להו למחר אי
 לישא אשה ילמוד תורה ואו
 אשה ואח"כ ילמוד תורה
 ואח"כ ילמוד תורה ר' יוח
 לני הא לן והא להו: משתב
 ארם גדול הוא א"ל כשיבא
 סודרא א"ל מאי מעמא לא פ
 מיניה א"ל חזי דלא חזיר
 אמר רבן עשרים שנה ולא
 דעתך אלא אימא כל ימיו
 ישמעאל עד כ' שנה ויש
 שהנע כ' ולא נשא אומר ר
 מחבראי דנסיבנא כשיתסר

לפניו מבבל וכן מלינו בפ"ק דשבת (דף

ה'דאָרפֿס, ואָפּ אַ אַפּשער, שרײַט מחבר עליו, דאָן, פֿי בני בבל שהולכים חזק לערסם חזק ללמוד תורה חזק צרכי הבית מוטעין עליהם הילכך ישא אשה ואחיי ללמוד תורה, אבל בני אֵרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹמִים תורה כמקומם אִם יֵשׂאוּ אִשֶּׁה חרלה צרכי ה'רומים מוטעין עליהם ותבטל, וסמכיהם דכרי פירושם, אִם שרײַט מחבר עליו, אִם הָאֵלֵּי שְׁחָתוּ שֶׁם חֲפִצִּים כְּהוֹרֵם, אִם יִצְרֵם מִתְּבַרֵּר, הִשְׁתָּא לֹא מִלִּיגֵי שְׁמֹאל וְהוּ יִתְּנוּ עַם הַבְּרִיתָא, וְכֵן נִרְאָה מִפִּי הָרִישׁ פִּיאָ (מַה' תַּח' יִהְיֶה).

* אולי צ"ל וואסערבאד יעקב קר

מסורת הש"ס

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

ל.

עין משפט
נר מצוה

א. (מ"י פ"א מהל' מ"ח)
כ"ו טו"ט ע"ד י"ד מ"ח
מ"ח פ"א מהל' מ"ח
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
מ"ח הלכה ב' ט"ז
ע"ש י"ד טו"ט ע"ד י"ד מ"ח
רמב"ם פ"א מהל' מ"ח
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
אמ"נ ש"ס טו"ט ע"ד
י"ד מ"ח פ"א מהל' מ"ח

תורה אור השלם

1. חזק לנער על פ"ד דבריו
ג. ב' י"ח לא יסור
מפניו
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
2. ולפיהם אהבו את
בניהם לרבו עם שביתת
ביתם ובלבד בדרך
ובשבב ובקמח
דברים י"א י"ט
3. רק השבב ק"ל ושמר
בשבב מאד פ"ד השבב
את הדרים אשר ראי
עין ופ"ד יסור מלבבך
כל ימי חייך ותדעם
לכנין ולבני בניך
דברים ד' ט'
4. ושננתם לבניך ודברתם
עם שבבך בדרך
ובלבד בדרך ובשבב
דברים י"א י"ט
5. כל הילך על פ"ד וכל
הילך על ארבע עד כל
מורה רגלים לכל
השרץ השרץ על הארץ
לא תאכלו כי ש"ק
דברים י"א י"ט
6. זאת שיעיר החזקת
דברך משנה וזה
השרץ והקצץ על הארץ
ועל האכלו ב' ארץ
דברים י"א י"ט
7. והתגלה זאת ונתק
לא יליל והזכיר דבר
את דתך שבעת ימים
שנית
8. ויכנסה חזק וזר משנה
ויד יד יד יד
הוליס פ"ד
9. והוא דתך ויכנס פ"ד
ולא ידעת וזה
לחשוב אפ"ו ולא ידע כל
החזק
10. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
11. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
12. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט

תורה אור השלם

1. חזק לנער על פ"ד דבריו
ג. ב' י"ח לא יסור
מפניו
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
2. ולפיהם אהבו את
בניהם לרבו עם שביתת
ביתם ובלבד בדרך
ובשבב ובקמח
דברים י"א י"ט
3. רק השבב ק"ל ושמר
בשבב מאד פ"ד השבב
את הדרים אשר ראי
עין ופ"ד יסור מלבבך
כל ימי חייך ותדעם
לכנין ולבני בניך
דברים ד' ט'
4. ושננתם לבניך ודברתם
עם שבבך בדרך
ובלבד בדרך ובשבב
דברים י"א י"ט
5. כל הילך על פ"ד וכל
הילך על ארבע עד כל
מורה רגלים לכל
השרץ השרץ על הארץ
לא תאכלו כי ש"ק
דברים י"א י"ט
6. זאת שיעיר החזקת
דברך משנה וזה
השרץ והקצץ על הארץ
ועל האכלו ב' ארץ
דברים י"א י"ט
7. והתגלה זאת ונתק
לא יליל והזכיר דבר
את דתך שבעת ימים
שנית
8. ויכנסה חזק וזר משנה
ויד יד יד יד
הוליס פ"ד
9. והוא דתך ויכנס פ"ד
ולא ידעת וזה
לחשוב אפ"ו ולא ידע כל
החזק
10. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
11. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
12. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט

תורה אור השלם

1. חזק לנער על פ"ד דבריו
ג. ב' י"ח לא יסור
מפניו
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
2. ולפיהם אהבו את
בניהם לרבו עם שביתת
ביתם ובלבד בדרך
ובשבב ובקמח
דברים י"א י"ט
3. רק השבב ק"ל ושמר
בשבב מאד פ"ד השבב
את הדרים אשר ראי
עין ופ"ד יסור מלבבך
כל ימי חייך ותדעם
לכנין ולבני בניך
דברים ד' ט'
4. ושננתם לבניך ודברתם
עם שבבך בדרך
ובלבד בדרך ובשבב
דברים י"א י"ט
5. כל הילך על פ"ד וכל
הילך על ארבע עד כל
מורה רגלים לכל
השרץ השרץ על הארץ
לא תאכלו כי ש"ק
דברים י"א י"ט
6. זאת שיעיר החזקת
דברך משנה וזה
השרץ והקצץ על הארץ
ועל האכלו ב' ארץ
דברים י"א י"ט
7. והתגלה זאת ונתק
לא יליל והזכיר דבר
את דתך שבעת ימים
שנית
8. ויכנסה חזק וזר משנה
ויד יד יד יד
הוליס פ"ד
9. והוא דתך ויכנס פ"ד
ולא ידעת וזה
לחשוב אפ"ו ולא ידע כל
החזק
10. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
11. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
12. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט

תורה אור השלם

1. חזק לנער על פ"ד דבריו
ג. ב' י"ח לא יסור
מפניו
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
2. ולפיהם אהבו את
בניהם לרבו עם שביתת
ביתם ובלבד בדרך
ובשבב ובקמח
דברים י"א י"ט
3. רק השבב ק"ל ושמר
בשבב מאד פ"ד השבב
את הדרים אשר ראי
עין ופ"ד יסור מלבבך
כל ימי חייך ותדעם
לכנין ולבני בניך
דברים ד' ט'
4. ושננתם לבניך ודברתם
עם שבבך בדרך
ובלבד בדרך ובשבב
דברים י"א י"ט
5. כל הילך על פ"ד וכל
הילך על ארבע עד כל
מורה רגלים לכל
השרץ השרץ על הארץ
לא תאכלו כי ש"ק
דברים י"א י"ט
6. זאת שיעיר החזקת
דברך משנה וזה
השרץ והקצץ על הארץ
ועל האכלו ב' ארץ
דברים י"א י"ט
7. והתגלה זאת ונתק
לא יליל והזכיר דבר
את דתך שבעת ימים
שנית
8. ויכנסה חזק וזר משנה
ויד יד יד יד
הוליס פ"ד
9. והוא דתך ויכנס פ"ד
ולא ידעת וזה
לחשוב אפ"ו ולא ידע כל
החזק
10. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
11. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
12. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט

תורה אור השלם

1. חזק לנער על פ"ד דבריו
ג. ב' י"ח לא יסור
מפניו
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
2. ולפיהם אהבו את
בניהם לרבו עם שביתת
ביתם ובלבד בדרך
ובשבב ובקמח
דברים י"א י"ט
3. רק השבב ק"ל ושמר
בשבב מאד פ"ד השבב
את הדרים אשר ראי
עין ופ"ד יסור מלבבך
כל ימי חייך ותדעם
לכנין ולבני בניך
דברים ד' ט'
4. ושננתם לבניך ודברתם
עם שבבך בדרך
ובלבד בדרך ובשבב
דברים י"א י"ט
5. כל הילך על פ"ד וכל
הילך על ארבע עד כל
מורה רגלים לכל
השרץ השרץ על הארץ
לא תאכלו כי ש"ק
דברים י"א י"ט
6. זאת שיעיר החזקת
דברך משנה וזה
השרץ והקצץ על הארץ
ועל האכלו ב' ארץ
דברים י"א י"ט
7. והתגלה זאת ונתק
לא יליל והזכיר דבר
את דתך שבעת ימים
שנית
8. ויכנסה חזק וזר משנה
ויד יד יד יד
הוליס פ"ד
9. והוא דתך ויכנס פ"ד
ולא ידעת וזה
לחשוב אפ"ו ולא ידע כל
החזק
10. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
11. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
12. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט

תורה אור השלם

1. חזק לנער על פ"ד דבריו
ג. ב' י"ח לא יסור
מפניו
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
2. ולפיהם אהבו את
בניהם לרבו עם שביתת
ביתם ובלבד בדרך
ובשבב ובקמח
דברים י"א י"ט
3. רק השבב ק"ל ושמר
בשבב מאד פ"ד השבב
את הדרים אשר ראי
עין ופ"ד יסור מלבבך
כל ימי חייך ותדעם
לכנין ולבני בניך
דברים ד' ט'
4. ושננתם לבניך ודברתם
עם שבבך בדרך
ובלבד בדרך ובשבב
דברים י"א י"ט
5. כל הילך על פ"ד וכל
הילך על ארבע עד כל
מורה רגלים לכל
השרץ השרץ על הארץ
לא תאכלו כי ש"ק
דברים י"א י"ט
6. זאת שיעיר החזקת
דברך משנה וזה
השרץ והקצץ על הארץ
ועל האכלו ב' ארץ
דברים י"א י"ט
7. והתגלה זאת ונתק
לא יליל והזכיר דבר
את דתך שבעת ימים
שנית
8. ויכנסה חזק וזר משנה
ויד יד יד יד
הוליס פ"ד
9. והוא דתך ויכנס פ"ד
ולא ידעת וזה
לחשוב אפ"ו ולא ידע כל
החזק
10. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
11. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
12. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט

משיטול ידיו ורבי חנינא אמר משיטור חגורו ומפרש התם הא לן
והא לכו וע"כ רבי חנינא אע"ג שהיה מאריך ישראל היה מדבר
לתלמידים שלפניו מנצל כדאמר התם הני מדברין בגלגלי כיון דשרו
המנייהו לא מטרחי להו משמע דבני דכל היו רגילין בהתרת חגורה

ומיהו קשה מהא דאמר בפרק כ"ד
מזכרין (ב"מ דף מ"ד.) דקאמר רב
חסדא על הארץ ועל פירותיה ורבי
יוחנן אמר על הארץ ועל הפירות
ופריך עלה דרבי חסדא אינהו אכלי
ואין מזכרין ומשני איפוך ומאי
קושא דלמא רב חסדא שהיה מנצל
מדבר לתלמידים שהיו לפניו מא"י ור'
יוחנן לבני דכל כמו דכל דוכמי וי"ל
דקיס להו דלא הוו בנאותה שעה תלמידי
דרב חסדא מתלמידי א"י ומיהו נראה
לה"ר יחנן דמהא דכ"ד מזכרין
ל"ק מדי דשני ענין אכילה וזכרון
דנין הוא לכל אדם שיצרך לפי המנהג
של מקום שהוא שם אפי' לא היה
מאותו מקום ולהכי מנחה גמלא
אליה דרב חסדא שהיה מנצל (א) ולמה
מזכרין על פירותיה משמע שהיו
פירות של א"י: (ב) י"ת ע"ז תהלים
שמונה כו'. מיהו דע"כ מנחה יס
יומר דאפילו אם יחיו פסוקי תהלים
מנ' מיהו צלצד אינו כ"כ כמו שיש
מנחה. מ"י: (ג) צ"ב א"י. ומה
פירש בקונטרס ימי השבת כלומר שני
ימים מקרא ושני ימים משנה ושני
ימים גמלא ולא נהירא דל"כ אכיל
הוא מנ' למיפוך מן ידע כמה שיש
וי"ל לפי דכל יום ויום ע"ז ש"ס
על כן מיקן בדרב רב עמרם גאון
כמו שאנו נוהגים בכל יום קודם
פסוקי דמזמרה לומר מקרא ומשנה
וגמלא ור"מ פ"י שאנו סומכין אלה
דלמירין בסנהדרין (דף מ"ד.) בכל
צולה במקרא משנה וגמלא דגמלא
בכל צולה מכלול:

נכדאן סופרים. פ"י בקונטרס
דכתיב ומשפחות סופרים
יושבי יעצן ויכירוכלמי (שקלים פ"ה)
מפרש שעשו כל המורה כולה מספרות
כגון אבות מלאכות ארבעים חסר
אחת (שם דף ע"ג.) וארבעה אבות
מיקין (ב"ק דף ב'.) ויזילא דסם:
אל תגמלו ותאמרו. (א) והא דאמר
באלו מליאות (ב"מ דף ע"ג.)

דלורבא מרבנן משני דביצוריה במסא'
אומר ר"מ דהיינו אם שואלים אותו
אם למד מסכת זו אל יגמלא לומר
שלמד כלומר למדתי הרבה אבל אם
שואלים אותו דבר הלכה או שפירין
ללמוד ממנו מס' לר"ך שהיו מחודדים
בפיו שלא יגמלא דבר ולא דמי להא
דאמר מר (מסכת ד"א ז"טא פ"ג.) למד
לשון לומר איני יודע שאל תגמלו ואפילו
ותאלו דהיינו במלי דעלמא ואפילו
דבדרי מורה לא יאמר יודע אני דבר
להתפאר בו צדק אלא מה שידע
יורה וילמוד לתלמידים:

אמור.
יטור ממנה. ואית דמפרש ידך משש. כלומר הכרי דרך תוכחה. והא דאמרין (ב"מ י"א.) לני עור לא חתך מכלול וירקא
יט. י"ד לאוהרה לטובה בן גדול. איירי דוקא בטובה והולך.

הוא אמינא ליה לשטן גירא בעיניו. כלומר הייתי מתגרה בו ישטן
הוא יר הרע ולא אירא שיתעללי: **ארידך על זוארי דברך.** צעוד
ידך מקיפה על בך קודם שידליל ולא יקבל תוכחתך שהי'ו אשה:
משיטור. שני הגעו זמן לנטות ויותר מעשרין ומתין אל תלחכרו.

לשון אחר ארידך על זוארי דברך
בשעה שעוד ידך מקיפה עליו הו'
זהיר ללמוד תוכחות ואירא זמנו
משיטור ועד עשרים ומתין צדיר
משיטור אין בו דעת לקבל תוכחות
כל כך ואל תכבד יסורין ותוכחות
יותר מעשרים ומתין יס' למוס' (א) שלא
יבטע זה עיקר: על פי דרכו. דרך
שכל ימיו יהא מתגרה בו מתוך לו
נעדרות ואיזויה נעדרות רבי יהודה
ורבי נחמיה כו': וזבולון בן דן. תלמיד
שהיה בימינו: אינו מלמדו משנה.
ואין חובת בנו עליו אלא במקרא מכלל
ואין ילמד הוא לעלמו: תורה. ולא
נצילם ונחמיה: (א) וזבולון בן דן
שלמדו אבי אביו ולא כזבולון בן דן
דקאמר הכי קאמר' עד היכן אדם
חייב ללמוד תורה דבורותיו אמר רב
יהודה לבני ולבן בנו: דשדי דיסנא
ארישיה. סדן שאינו ראוי לעינים
הראש אלא כיסוי בעלמא שם על
ראשו שלא לילך בגימיו ראשו ולא
הספיק להמטף כסודו: מאי כולי
האי. שמהיה ללכת בלל עטיפה
ההוגנת לך: לא עטיס אומלא. דבר
מעט בנתיים היו רגילין לטעוס
בצדק: עד דמקרי לינוקא ומוספיה.
מסר לו מה שקרא אומלא ומלמדו
עוד פסוק יומר: אלא ושלשום.
מדלא כתיב (שופטים ש"לשום: לוימי.
ימי השבוע: (א) לניקין נקראו
כו'. מילתא כתיב נפשה היא: גמ'ו.
ספרות וטעמי ספרותיהן של משניות
ולתרס' כמה ספרותות זו את זו:
נקראו ראשונים סופרים. דכתיב
(ד"ה א' ב') ומשפחות סופרים יושבי
יעצן: וי"ד דמקון. כל הולך על
גמון: לא זו משס. לא איתפרש
היכא: חסר ממנו. ממנין ס"ת:
יכו מחודדין כפין. תורר עליהם
ובדוק צעומקם שאם ישאלן אדם לא
תעטרך לגמלא אלא שחול לומר מיד:
אמור

ספרא משום ר' יהושע בן חנניא מאי דכתיב (ש"לשום: לוימי.
ימי השבוע: (א) לניקין נקראו
כו'. מילתא כתיב נפשה היא: גמ'ו.
ספרות וטעמי ספרותיהן של משניות
ולתרס' כמה ספרותות זו את זו:
נקראו ראשונים סופרים. דכתיב
(ד"ה א' ב') ומשפחות סופרים יושבי
יעצן: וי"ד דמקון. כל הולך על
גמון: לא זו משס. לא איתפרש
היכא: חסר ממנו. ממנין ס"ת:
יכו מחודדין כפין. תורר עליהם
ובדוק צעומקם שאם ישאלן אדם לא
תעטרך לגמלא אלא שחול לומר מיד:
אמור
חזק לנער על פ"ד דבריו
ג. ב' י"ח לא יסור
מפניו
ש"ב ב' מ"ח פ"א מהל' מ"ח
2. ולפיהם אהבו את
בניהם לרבו עם שביתת
ביתם ובלבד בדרך
ובשבב ובקמח
דברים י"א י"ט
3. רק השבב ק"ל ושמר
בשבב מאד פ"ד השבב
את הדרים אשר ראי
עין ופ"ד יסור מלבבך
כל ימי חייך ותדעם
לכנין ולבני בניך
דברים ד' ט'
4. ושננתם לבניך ודברתם
עם שבבך בדרך
ובלבד בדרך ובשבב
דברים י"א י"ט
5. כל הילך על פ"ד וכל
הילך על ארבע עד כל
מורה רגלים לכל
השרץ השרץ על הארץ
לא תאכלו כי ש"ק
דברים י"א י"ט
6. זאת שיעיר החזקת
דברך משנה וזה
השרץ והקצץ על הארץ
ועל האכלו ב' ארץ
דברים י"א י"ט
7. והתגלה זאת ונתק
לא יליל והזכיר דבר
את דתך שבעת ימים
שנית
8. ויכנסה חזק וזר משנה
ויד יד יד יד
הוליס פ"ד
9. והוא דתך ויכנס פ"ד
ולא ידעת וזה
לחשוב אפ"ו ולא ידע כל
החזק
10. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
11. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט
12. ואמר לו אל משנה
דבר אכיל בא אלקי ע"ב
הזקן בעבר שבעת ימים
דברים י"א י"ט

47

מסורת הש"ס

לעזי רע"י

י"ס' ר"י חזקו

זוסף תוספות

ל שאינו מלכודו אומנות מלכודו
דאגמדיה עיסקא: כל מצות האב
נא למעבד לבריה נשים חייבות
ידה הכי קאמר כל מצות האב
ת"ר¹⁷ איש אין לי אלא אישה
ידו לעשות אישה אין סיפא בידה
נשים שנים¹⁸ אשה ת"ר נאמר¹⁸ כבד
ד המקום¹⁹ נאמר²⁰ איש אמו ואביו
ם למוצאת המקום נאמר²² מקלל
נזכר ברכת אב ואם לטרכת המקום
שוחטין הן באדם הקב"ה ואביו
הם כאילו דדתי ביניהם וכבדוני
את אמו יותר מאביו מפני
שנשאלתו

י מעמא חיותה הוא: רבי יהודה אומר כל
ז' מלמדו ליסמות מאי ביניהו איכא ביניהו
אב על הבן אולימא כל מצותא דמוחייב אב
ו ולפדותו אביו אין אמו לא אמר רב יהודה
אחד אנשים ואחד גשים חייבין תנינא להא דר
באן שנים א"ב מה ת"א איש איש ^טסיפם ביז
האמר רב אידי בר אבין אמר רב ^יבתגרשה
את ה' מהינן ^יהשוה הכתוב כבוד אב ואם לכבוד
א ואותו תעבד השוה הכתוב מוראת אב וא
ש איש כי יקל אלהיו וגשא חסאי השוה הכת
בין בדין ששלשון שותפין בו ^טת"ר שלשה
בין ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליה
לפני מי שאמר והיה העולם שבתוך מכתב

כִּד
לְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי יִצְחָק
בְּתוֹרָה אִין אַתֶּם גְּמָסִים
עוֹסְקִין בְּתוֹרָה אַתֶּם גְּמָסִים
שְׂכַל מִשְׁאוֹ וּמִתְּנוּ כִּךְ שְׂנֵאמֶר
כִּי שְׂנֵאמֶר וְאַתָּה תִּמְשַׁל כִּי
שְׂנֵאמֶר ^יכִּי יִצְחָק לֵב הָאָדָם
מִתְחַדֵּשׁ עָלָיו בְּכָל יוֹם שְׂנֵאמֶר
שֶׁל אָדָם מִתְּגַבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם
מִבְּקֵשׁ לְהַמְּתוֹ וְאַלְמָלָה הָקָם
עֲזֻבָּנוּ בִּידֵי תַנָּא דְּבִי ר' יִצְחָק
לְבִית הַמִּדְרָשׁ אִם אֲבָן הוּא
^יהֵלֵא כֹה דְּבַרִּי כֹאשׁ נָא
שְׂנֵאמֶר ^יהוּי כֵּל צִמָּא לְבוֹ לֵי
מִגְּזֵן דְּכֹתִיב ^יקְרוּ גִשִּׁים וְהוּ
בְּנוֹתֵיכֶם תֵּנוּ לְאִנְשִׁים ^יבְּשִׁלָּה
לְהוּ ^ייִתֵּן לָהּ מִיֵּד ^יוֹלְבִישִׁיהָ
אוֹמוֹנוֹת: מִגְּזֵן אִם חֻקֵּיהָ דִּי
אִם אִשָּׁה מִמֶּשׁ הִיא כִּשְׁם
אִם תּוֹרָה הִיא כִּשְׁם שְׁחִיבִי

מוסף דעם 17

[illegible]

תורה אור תשל"ב

1. אמר לחבובי אחתי
אמר ומדוע לביתך תבא?
משל 1 ו 1
2. הקדש על אצבעותיך
כתובם על לח לחב.
משל 1 ו 1
3. כותשים בך גבור
בני דבצרים?
תחלים קכו ד
4. חזי גבור שנונים עם
גדלי דרומים?
תחלים קכו ד
5. חצוקי שנונים עמי
תחצוקי? פלו בלי אבלי
המקל?
אשר תהבר אשר
מלא את אשפות מים
ול יבשו יד דבורת את
אובים אשר?
6. תחלים קכו ד
7. על בן יאמר בשפר
אשר?

[illegible]

בי אכל השמות שקורים
לאחרים שלא כפניו [ו]אין
קומו. כמדרגה אחת במקום
עליו. מכרע. שאם הוא
הוא בעצמו.

מסורת הש"ס

(א) ויגדל לו עיני עיט
(ב) ויחזקתו ויחזקתו
(ג) ויגדל לו עיני עיט
(ד) ויחזקתו ויחזקתו
(ה) ויגדל לו עיני עיט
(ו) ויחזקתו ויחזקתו
(ז) ויגדל לו עיני עיט
(ח) ויחזקתו ויחזקתו
(ט) ויגדל לו עיני עיט
(י) ויחזקתו ויחזקתו
(יא) ויגדל לו עיני עיט
(יב) ויחזקתו ויחזקתו
(יג) ויגדל לו עיני עיט
(יד) ויחזקתו ויחזקתו
(טו) ויגדל לו עיני עיט
(טז) ויחזקתו ויחזקתו
(יז) ויגדל לו עיני עיט
(יח) ויחזקתו ויחזקתו
(יט) ויגדל לו עיני עיט
(כ) ויחזקתו ויחזקתו
(כא) ויגדל לו עיני עיט
(כב) ויחזקתו ויחזקתו
(כג) ויגדל לו עיני עיט
(כד) ויחזקתו ויחזקתו
(כה) ויגדל לו עיני עיט
(כו) ויחזקתו ויחזקתו
(כז) ויגדל לו עיני עיט
(כח) ויחזקתו ויחזקתו
(כט) ויגדל לו עיני עיט
(ל) ויחזקתו ויחזקתו

מוסף ראשון

משל מ'י. תאכליו ותשקרו ותכדורו:
חסרון כים איכא לגביה: **סורין** זה
לאביו מעשר: שני ספוריה הני משלו
אמר' הוה ליה הוה גבשו שברי הוא
אחר יוהו לגביה ויהי הוא כמי
ספוריה הוא בעלמו: **ותאכלין** זה
לזה **מעשר עני**. אם יש לכן מעשר
עני לחלק לעניים תאכליו לאביו אם
אביו עני ואם כן כולם אע"פ שחביב עליו
גבשו וכן וכל היה צידו מעשר זה
היה נותן לו מוגזות משלו: **להעדרה**.
עליו מוטל להאכליו ולשקטתו מדה
ביטויה ואם אביו צריך לסעודה יתירה
ואכלנו מעשר עני: **שיטול אביו**
ארנקי דר'. ואמר כבוד כבוד
על הני בחסרון כים אינו אלא משל
אב אם כן הוי ארנקי דקאמר רבי
אליעזר רחמנא אב הוא ומאי נפקא ליה
מיהי להכלילו: **ורמא רחמנא**. ומה
לאביו מדי' ברייתא: **וקא עבר**.
רב הונא: **משום לפני עור**. שגורס
לגנו לחטוא: **בסובבין**. במקום
הסמירה שאינו חסר דמיו בכך
בנו: בשוליו: **הנשרפין בנשרפין**.
משמע אחד מן הנשרפין מתעבר
בנשרפין הרבה וק"ל (פסחים ד' עט):
כל חיבי מיתוס שחמורה שנעברו
ואין ידוע אחי מהן בנקה ואחא מהן
בשחמורה כולן ידוע בנקה שפין אמה
רשאי למשך אתה הקל לעונם שחור
שלא נתחייב בו: **רבי שמעון אומר**
ידועו בסקילה. שהיא קלה דלית ליה
לרבי שמעון שריפה חמורה מקסקילה
וטעמא מפני כבודיה (דף כ"ג):
אמר ליה רבי יהודה בריה. דרב
יוחנן לרב יוחנן אלא לא תשנייה
הכי הנשרפין בנשרפין והוה נשרפין
רובא דא"כ אמרי תליט טעמא משום
השריפה חמורה שיפוק לי דליכא
לתימר כולן בשריפה דא"כ אולת לך
בשר מיעוטא: **הנשרפין בנשרפין**.
דא"כ: הנשרפין רובא ידועו בסקילה
מפני שהיא קלה: **הסם רבנן אורי**
דקאמרי ליה לרבי שמעון דר'. האי
דקאמרי שהסקילה חמורה לאו טעמא
יהי' למיתיהי' אלא הכי אמרי ידועו
בשריפה גמר רובא דקאמרת ידועו
בסקילה להקל עליהם אין אחיה מיקל
אלא חמוריה שהסקילה חמורה: **האי**
הימא לאבדן הכי. והודיעו שפאס
שהוא טועה דקאמרת לי לא תשנייה
הכי: **כך כבוד בפורא נעורי קא**
מלעד ליה. והרי הוא באומר לו
עברת על דמ' **מקרי כבוד בפורא**
קר'. ואומר לו המקרא כמו שהוא כבוד
והוא עצמו יצין שטעה: **אבא אומר**
השקני מים. ויש מנהג אחרי ל' לפני
לעשות כגון לקבור את המת או ליהיט):
הכל

הכא

י נפקא ליה מיניה. מלי רב יהודה אומר משל רב
לזה מעשר עני. אם יש כיבוד אב ואבדת על
דיוק אביו בלא חומש ולא בכבוד אביו הלא אבדת
והבז והחומותיו עליו ולא (ב"מ דף ג.) יכול אחר לי
משל מי רב יהודה אומר *משל בן רב נתן
דבר אושעיא אומר *משל אב אורו ליה רבנן
לרב ירמיה ואמרי לה לבריה דרב ירמיה
כמ"ד משל אב מיתבי נאמר יכבד את
אבך ואת אמך ונאמר יכבד את ה' מהונך
מה להלן בחסרון כים אף כאן בחסרון כים*
ואי אמרת משל אב מאי נפקא ליה מיניה
ליבטול מלאכה ת"ש ע"ב* אחים שיה שוחפין
האב ובנו הרב ותלמידו פורין זה לזה מעשר
שני *ומאבלין זה לזה מעשר עני ואי אמרת
משל בן נמצא זה פורע חובו משל עניים
לא צריכא להעדפה אי הכי היינו דקתני
עלה אומר רבי יהודה יתבא מאירה למי
שמאכיל את אביו מעשר עני ואי להעדפה
מאי נפקא מינה אפילו הכי זילא ביה מילתא
ת"ש *שאל את ר"א ע"ד היכן כיבוד אב
ואם אמר להם *יכרי שירא אנקין ויורקין
לום בפניו ואינו מכלימו ואי אמרת משל אב
מאי נפקא ל' מיניה בראוי לירשו וכי הא
דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי
בכאנפי רבה בריה אמר איולו איהו אי רתח
אי לא רתח ודלמא רתח *וקעבר *אלפני
עור לא תתן מכשול *דמחיל ליה לקריה
*והא קעבר משום *בל תשחית דעבד ליה
כפומבייני ודילמא משום הכי לא רתח דעבד
לפיה שעת ריחיה: *מתני ליה רב יחזקאל
לרמי בשרה הגשופים בנסקלים רבי שמעון
אומר ידונו בסקילה שהשריפה חמורה אמר
ליה רב יהודה בריה אבא לא תיתניא הכי
מאי איריא *שריפה חמורה תיפוק ל' דרובא
נסקלים נינהו אלא *הכי איתניא הנסקלים
בגשופים א"ל אי הכי אימא סיפא והכמים
אומרים ידונו בשריפה *שהסקילה חמורה
מאי איריא דסקילה חמורה תיפוק ל' דרובא
גשופים נינהו א"ל התם רבך הוא דקאמר
ליה דר"ש דקאמרת שריפה חמורה לא סקילה
חמורה א"ל *שמיאל לרב יהודה *שינא
*לא תימא ליה לאבך הכי דתניא הרי
שהיה אביו עובר על דברי תורה אל יאמר
לו אבא עברת על דברי תורה אלא אומר
לו אבא כך כתוב בתורה כך כתוב בתורה
צעורי קא מצער ליה אלא אומר לו *אבא
מקרא כתוב בתורה כך אלעזר בן מתאי
אומר אבא אומר השקני מים ומצוה לעשות
מינה אני כבוד אבא ועושה את המצוה
שנאני ואבא חייבים במצוה אוסי בן יהודה
אומר אם אפשר למצוה לעשות ע"י
אחרים תיעשה על ידי אחרים וילך הוא
לכה כאסי בן יהודה א"ר יצחק בר שילא
האב שמחל על כבודו כבודו מחול הרב
חול ורב יוסף אומר *אפי' הרב שמחל על
הולך לפניו יומם אומר רבא הכי השתא
הוא ותורה דליה היא מחיל ליה ליקריה
האב

10

שרפים רובן הן במקילה לפי שהיא קלה אלא הם
מיפוק לי משום דרובא נסקלים גיהנו:

ע"ז משפח
הר מנחם

[illegible]

תורה אור השלם

1. כבד את אביו ואִם
 אֶפֶק לַעֲמֹן יִרְחֹקוּ וּמִן
 אֶתֶּן הָאֶמְקָרָה אֶתֶּן
 אֶלְדֵּיךָ תָּנוּ לָךְ.
 שְׁמוֹת בִּי אֵי
 2. כְּבֹד אֱהִי מִיִּחוּתְךָ
 וּמִרְאשֵׁית כָּל הַבְּנוּתֶיךָ.
 מְשָׁלִי גִט
 3. אֶת הַקָּלָל הַרְשׁ לַעֲמֹן
 עֵרָר אֶת חֲתָן מִלְכֵּי
 וְיִרְאֵת מֶמְלֶכְךָ אֲנִי יֵד
 וְיִקְרָא יֵד יֵד
 4. בִּי תִצְוָר אֶתֶּן יָמִים
 רַבִּים לְחֵלְכֶם עֲלֵיהָ
 לְהַפְשֵׁת אֶת חֲשִׁיתָהּ אֶת
 עֵצָה לַעֲרֹךְ עֲלֵי בָרוּךְ
 מִמֶּנּוּ תֹאכַל וְאִתּוֹ לֵאמֹר
 בְּחַרְתִּי בְּךָ אֶתֶּן עֵץ
 הַקִּשְׁיָה לֵבֵא מִמֶּנּוּ
 קִבְּרוּהֶם: כְּדֵרִים בִּי
 5. וְעַתָּה לִפְנֵיהֶם יִסָּמֵךְ
 עֲבֹדִי עֲנֹן לְחֹתְמֶם
 הַדִּיר לְחֵלְכֶם עֲבֹדֹם אֶת
 הַקִּיָּאִי לִשְׁחֹת יִסָּמֵךְ
 וְלֵהֲלֹךְ: שְׁמוֹת בִּי אֵי

גליון היצי"ם

- גמ' בשל ב' ע' נר"ט
פ"א מ"א דפאה: שם
דפחיל ליה ליבקררה. ע'
עורי אגן מגילה כח ע"א
ד"ה א"ת משולל:

זום' ר"י תזקן

- לכטול מלאכה. שחטלש
ממלאכתו כשמאכילו.
ממעשר שני' בלא חומש.
דאחר הוא ולא קרינ' כ'
יגאל איש ממעשר ויסק'
חמישיתו (ראה ויקרא כז,
לא). ומאכילם. אם
האחד עני. פורע חובו.
עליו מוטל לפתחו.
להעדיף. שרשאי להעדיף
מזונותיו ממעשר עני ולא
היו פורע חובו, שאם הוא
נתון לו כדי שפוקו כמי
שחטלש מלאכה. שחטלש

קו

דאי לית ליה לאב וריוח לבן כייפינן ליה ישקלינן בתורה עדיקה. כך תתיב בתורה. פי' קס"ד דבתמייה ואמי יכי כחוב בתריה. ורש"י דקאמר הפסוק כמו שכתוב והוא עצמו ייבן שטעה. ור"ח והר"ם (ממרים פ"ו ה"א) פירשו שאומר לו כשואל ולא כמזהיר.

מוסף תוספות

א. כגון שחוט לי בהמתך.
חוס' ב"מ לג. ב. דאבו
נהנה מגוף הכהמה. שם.
ג. שאיט נהנה מן האבירה
שמפסיד הכן אע"פ שהוא
נהנה שהיה מכבדו בדבר
אחר בשעה שמחזיר

עין משפט נר מצוה

א [מיי] פיה מהל' ח"ת
הל' יא עיני' יד' פ'י
נחמ עיני' לנ':
שנה ב מ'י פ'י מהל'
ח'ת ג'יו טושיע
י'ד פ'י נחמ עיני' יד'
שנה ג מ'י פ'י מהל'
מל'ס הל' ג'
שנה ד מ'י פ'י מהל'
ח'ת הל'ס א טעג
עש' י' טושיע י'ד פ'י
רמז פ'י א'
שנה ה מ'י פ'י מהל'
טושיע ט' פ'י
ד'
שנה ו מ'י פ'י מהל'
טושיע ט' פ'י
ט מ'י פ'י מהל'
טושיע ט' פ'י
ט מ'י פ'י מהל'
טושיע ט' פ'י

תורה אור השלם

1. כי אם בחורתי ין הפני
והנחתו ידגה יקום
קולו: תל'ס א ב
2. וקח חמאה וקבל וכן
אשר יבחר ין אלוקה וכן
דקדק אשר עשה וכן
לפניהם והוא עמד
עליהם תחת העץ
והאכל: בראשית יח
3. שום תשים עילך מלך
אשר יבחר ין אלוקה וכן
דקדק אשר עשה וכן
לפניהם והוא עמד
עליהם תחת העץ
והאכל: בראשית יח
4. מלך אשר עשה וכן
לפניהם והוא עמד
עליהם תחת העץ
והאכל: בראשית יח
5. ויאמר ין אל משה
אספה לי שבעים איש
מוקני ישראל אשר
ידעתי כי הם בקי קעת
ושטרי ולקח אתם אל
אקל מועד והתייצבו שם
עמך: במדבר יא ט
6. ין עניו נאמר וידבר
קדם מפעלי נאמר
משלי ח כב

תוס' ר"י הוקן

הלולא חופה. מילי.
בגביה לז'ס חסד שישור.
רנן רבנן. כלומר אלו
שעמדו מפני אינם גדולים
ואתם גדולים ולפיכך לא
עמדום הלא אף הם
גדולים. אשמאי. בור. לא
חשם (בראשית מד, יט)
לא תבור. מוקני ישראל.
וחכמים היו שריר שיהיה
עליהם נכוחה. שיש בה
הידור. שוכר שלכבודו
עשה היתר כשהוא קרוב.
במסות. היתר לי משל.
יעצום. לשון עוצם עיניו
מראות בור וישפיה לו.
טן. כמו טור. ויראת
מאלוהי. כלומר אפי'
שאותה עושה בדרך שלא
שחידן. בני אדם על
זה יתעצבו שלא יראו
ולא ידעו ש'ל יל לרא'
מהם שודע לכבד.
יטרת. שלא יל חמד
לפניהם שיטחו לעמיה.
וקן ויראת. אף לוקן נאמר
יראת.

לב:

זקן אשמאי. פ'י בקונטרס אשמאי רשע ועם הארץ וקשה דהיינו קאמר איש בן יהודה דשיבה משמע אפילו זקן אשמאי והלא מזה אפילו להכמו לצוותו לזולו לכן פ'י אשמאי לשון שוממין כמו פתחי שמיא דמנחות (דף לג:) כלומר בור ועם הארץ דממגרמין והלכמה לא חסם וקריעה לא תצור (בראשית מז): **ואין** זקן אלא חכם שנאמר **אספה** י'י שבעים איש בור' לאו גזירה שוה גמורה היא דלס כן ליבעי מוממין כי חסם (א) לא לא היו אלא הוכחה בעלמא דזקן אשמאי אינה: **מאי** שנה דפלגיהו ש"ט דהא לאו הא. וה"ק מפני שיבה מקום והדרת מקום והדרת פני זקן שקנה חכמה ש"מ אפי' יניק וחכים ופירש בקונ' מדקפיד קרא אחכמה ש"מ דזקן לאו אשמאי אלא בעינן חכמה בהדיה דליכא למימר ר' יוסי נמי אוקן אשמאי פליג וקאמר דלא בעינן חכמה דל"כ היינו איסי בן יהודה ין פירש הקונטרס ועוד מוסיק ר"י דליכא למימר נמי דודאי פליג ואמר זקן אשמאי מהני ואיסי פליג עליה ואומר אפי' סבי דלמלאי דהא כל שיבה במשמע קאמר הא לא אשכחן בטוס דוכתא דזקן עובד כוכבים תריך לכבדו ועוד ולקמן (דף לג:) קאמר דרבי יוחנן הוא קאי מוקני סבי ארמאי ותלי טעמא נכמה הרפתקי עדו עלייהו ולא קאמר משום דלפי' וז"ל כיון דבהדי שיבה נמי יניק חכמה דפירש בקונטרס לרבי יוסי בגלילי דמריב אפי' יניק וחכים שיבה דכתב רחמנא למה לי פשיטא כיון דלפי' יניק וחכים כ"ס שיבה וחכים דמי גרע אם הוא זקן בהדי חסד וי"ל דאי לא כתב רחמנא שיבה ה"א דביעי זקן וחסם ממש אכל יניק וחכים לא להכי אלא שיבה לגלילי דלא בעינן זקן וחכים אלא נחמ לחד סבי אפילו יניק וחכים ומיהו קשה דלס כן מאי קאמר אי ס"ד בדקאמר ת"ק לכבוד רחמנא מפני שיבה זקן תקום דלכבד לא לכבוד אלא זקן דהא נמי אמר זקן בלא שיבה זקן במשמע זקן ממש משמע אלא דלפי' זקן יניק וחכים משמע והדרת קושא לדוכמה וגרסה לר"י דידאי יניק וחכים תריך שיבה מופלג ולכן ליטערינן שיבה אע"פ שאינו מופלג דק לי זקן שאינו מופלג כמו יניק וחכים שהוא מופלג אלא אם היו שנים בחכמה היניק מופלג והזקן תריך שיעמוד היניק מפני הזקן לגבי יניק תריך שיבה מופלג בחכמה וגבי זקן אינו תריך:

אין

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

הכא תורה דיליה היא הדר אמר רבא ר' אין תורה דיליה היא דכתבי' ובתורתו ידגה יומם ויליה איני והא רבא משקי בי הלולא דבריה ודל ליה כסא לרב פפא לרב הונא בריה דרב יהושע וקמו מקמיה לרב מרי ולרב פנחס ב' בריה דרב חסדא ולא קמו מקמיה איקפד ואמר הנו רבנן רבנן והנו רבנן לאו רבנן ותו רב פפא היה משקי בי הלולא דאבא מר בריה ודלי ליה כסא לר' יצחק בריה דרב יהודה ולא קם מקמיה ואיקפד אפי' ה"הידור מיעבד ליה בעו אמר רב אשי אפילו למ"ד הרב שמחל על כבודו כבודו מחול נשיא שמחל על כבודו אין כבודו מחול מיהיבי מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית המשתה בנו של רבן גמליאל והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם נתן הכוס לר' אליעזר ולא נטלו נתנו לר' יהושע וקיבלו אמר לו רבי אליעזר מה זה יהושע אנו יושבין ורבן גמליאל (ברבי) עומד ומשקה עלינו אמר ליה מצינו גדול ממנו שמשמש (אברהם גדול ממנו ושמש) אברהם גדול הדור היה וכתוב בו יהוא עומד עליהם ושמוא תאמר כמלאכי השרת נדמו לו לא נדמו לו אלא לערביים ואנו לא יאה רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו אמר להם רבי צדוק עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם עוסקים בכבוד הבריות הקב"ה משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה ועורך שילוח לפני כל אחד ואחד ואנו לא יאה רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב אשי אפילו למ"ד נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר שום תשים עילך מלך אשר יבחר ין אלוקה וכן יניק וחכים יכול אפילו מפני זקן אשמאי ת"ל זקן ואין זקן אלא חכם שנאמר אספה לי שבעים איש מוקני ישראל רבי יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא מי שקנה חכמה שנאמר ה' קנני ראשית דרכו יכול יעמוד מפניו במקום רחוק ת"ל תקום והדרת לא אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור יכול יהדרנו בממון ת"ל תקום והדרת מה קימה שאין בה חסרון כים אף הידור שאין בו

מפני שיבה זקן תקום והדרת מ"ש דפלגיהו רחמנא למימר דהא לאו האו והא לאו האו ש"מ אפי' יניק וחכים ות"ק משום דבעי למיסמך זקן ויראת (ו) ותנא קמא מ"א אי ס"ד בדקאמר רבי יוסי הגלילי א"כ נכתוב רחמנא

מפני

העיקר לי כשום וקנה. יין. א ואלא מפני דרך ארץ היו חולקים להם כבוד ולא בא איסי לרבות אלא זקן אשמאי ורבי אשי דרמא. תוס' הראשון.

מסורת הש"ס

(א) פ"י יע. (ב) נכמ"ס:
ודל' יא. (ג) ס"ח ב'ג'
(ד) נכמ"ס יע. עי' ליה
למשכד. ובר"ק ור"ח:
כ"ב. (ה) למיעבד ליה:
כ"ב. (ו) פ"י יע. עי' ליה:
כ"ב. (ז) ס"ח ל'ג'
(ח) פ"י יע. עי' ליה:
כ"ב. (ט) ס"ח ל'ג'
(י) ס"ח ל'ג'
(יא) ס"ח ל'ג'
(יב) ס"ח ל'ג'
(יג) ס"ח ל'ג'
(יד) ס"ח ל'ג'
(טו) ס"ח ל'ג'
(טז) ס"ח ל'ג'
(יז) ס"ח ל'ג'
(יח) ס"ח ל'ג'
(יט) ס"ח ל'ג'
(כ) ס"ח ל'ג'
(כא) ס"ח ל'ג'
(כב) ס"ח ל'ג'
(כג) ס"ח ל'ג'
(כד) ס"ח ל'ג'
(כה) ס"ח ל'ג'
(כו) ס"ח ל'ג'
(כז) ס"ח ל'ג'
(כח) ס"ח ל'ג'
(כט) ס"ח ל'ג'
(ל) ס"ח ל'ג'

מוסף רש"י

אין תורה דיליה היא.
נקמה על שמו של
אורי תלמיד שטחם
דממין ומוחמו למשכד
על כל אדם (ו' יט.) כי
הלולא. מוסף ויערבו
ו' ידל' ליה כסא.
הגביה לן הסט להקטין
(ו' ידל' ליה כסא).
היה היה וכן הלא קרי
ליה כסא וכן חתם
ומישהו האו יטעל בא.
שום תשים עילך מלך.
בגלילי חסדו שישמי
עליהם שימות השרם.
לומר שחל איתמו
עליהם הלך לן כבוד
מחל. אפלין רבנא הכנסו
שימות הכנסו וכוונתו י'
ה' קנני ראשית דרכו.
מפני שבעה חלוקה
לפני לנבא אה שלמו
עתיקים העולם שכל
המלך ואבדו פ'י מייא.
דבר המוסר ללב.
לס', אלא זו היא יל
מן היודע תפסות י'
וה' ויראת מאלוהי י'
ל' לרא מן היול היודע
מתחנך שחל מתקן
מתחנך להפטר ממנו
(קטן: ג.)

מוסף תוספות

א. מלישן אשמ. ומכין.
ב. לענין מזהו פתחי
שמיא כלומר פתחים
ריקים שאין שם שפקי.
ש. ג. בלא תורה. חס'
ר"י: אלא שהיה
בעל מידות. מארי:
והיה דממעט אין זקן
אלא חכם. ומשום הכי
פליג איסי ואמר כל
שיבה במשמע. ומכין.
ד. מתוך פירשי משמע
דרדרי ג' ין מוקני וכן
פירש בהדיא בשמעתין
גבי אי ס"ד בדקאמר ת"ק.
תוס' הראשון. ג. דאשכחן
אין בלשון חכם. רמב"ם.
ד. דע' איסי בן יהודה
סב דוק היינו יניק
וחכים. תוס' הראשון:
רבין דה"ל דשיבה משמע
אפי' אשמאי איסי זקן
לאו פירושא דשיבה היא
אלא באפי' נפשיה קאי
וליקט וחכים אתי ר' יוסי
וקונטרס ל' משום חכמה
תוס' הראשון.

[illegible]

מסורת הש"ס

נשי לא בעי חיי.

יהיה לזה הכית ואם הוא תיך לאמו אינו חייב ופרך עד (ה)האלנה
 תאן אמה וקאמר אבי עד הכא דהוא אמה דמחייבה בשמחה
 אמה ועוד אי שמחה בשפתו זה יכולה לעשות צביה ועוד מינה
 וסופספה (דמגה פ"א) טעם מלות נעשו וישראל ראה שמחה שמה
 וראה שאין צריכה שכלל לשמים כי בחגיגה מזה שאין צריכה שכן
 נלמא בגוף הקרבן וקאמר ויפרש ר"ת אשה בעלה משמחה בשלמי
 יהיה ויפא לא מחייבא לאמרי שלמי שמחה: (ט) ואל בת יהיה ואל
 ויכתוב אלה ה"ק לא ויכתוב תפילין היקשא דתפילין לת"ס: ואל בת
 ויכתוב: ואל בת ראה ראה שוקה: ואם לא מאמרין מזה
 וראה ראה ה"ק גי' דילפינן ראה מתקבל: ואל אמינא מזה
 לילך הקהל מזה"ל לחייב נשים ואפילו לא כתוב ויגשים בזהקל כלל שכן
 ראה הקהל מעולה ראה ולפסוק בקדמך לעיל ואם כיון דלא יליף
 אלא מזה נמי נפקא לן חייבה בזהקל מעטלים בק"י טפלים הייבין וכו'
 ויחייבה דטפלים מעלו מלשון נפי' בשמים לכלל איש אבל שמי טפלים
 נעדרים מעמה וכול נאמן מק"י בזהקל היכא חייבה חייבין אינו
 מאמר לא קאמר דילפינן מתמחה ויש לומר דהוא מצי למימר דילף
 בשמים כאחד ואין מלמדין וי"ל דגריד מרובה דאי כבד מורא ולא
 מחמה ולא כתב מורא היה אמינא בדמורא יהיו פטורין כדלקמן (ק)
 ואל לתיילך ממורא לחייב דלא דאמר פ"ק דענינו: (קד) כל
 ומסבירא דמת"א איכא טפי לתיילך כיון דלאשכחן דנשים פטורות ממל'
 ורמא עי"ל דקדורא הוא לתיילך טפי מת"ס ממורא דשאי אב ואם דר'
 קדורא לומר וילך ממורא דמורא נמי נפעמים דאינה חייבת היכא דר'

המשך הנספח בעמוד הבא.

מ:

תלמוד גדול שהתלמוד מביא י"ד מעשה. תימה דלמר בספ"ק דב"ק (דף ת. ר') וימן משי ידיה ומנה ספילין והדר אמר לן קיים אמרינן לימד לא אמרי' ופריך והא אמר מר גדול תלמוד מורה שהתלמוד מביא י"ד מעשה^א פירש בקוטרס מי נחלה בני קטן נחלה

תכר א מ"י פ"ג מלך
מחזיק הלל: ו'
תכב ב מ"ס הל' ב'
תכו ג מ"י שם הלל: ב'
תכז ד מ"י שם הל' א'
הל"ג ופ"ה הל' א'
תכח ה מ"י שם פ"ג
הלל: ב'
תכט ו מ"י פ"ה הל' א'
עדות הלל: א' חב"ג
לפון ר"ד טושי"ץ ח"מ
פ"ה ל' טע"ק: ו'
תל ז מ"י פ"ג מלך מ"ה
הלל: ו' ופ"א שם
הלל: טושי"ץ ר"ד טושי"ץ
רמז טע"ק: ו'
תלא ח מ"י שם פ"ג
הלל: ה טושי"ץ
שם טע"ק: ו'
תלב ט מ"י פ"ה הל' א'
עדות הל' א' חב"ג
לפון ר"ד טושי"ץ ח"מ פ"ג
ל' טע"ק: ו'
תלג י מ"י שם הלל: ה
טושי"ץ שם טע"ק
ח':

וּבְגִדֵי אֶבֶן וְאֶבֶן כִּיּוֹן דְּלֹאמֶר קִיּוֹם כֵּן שֶׁכֵּן
 לִימֵד שְׂאִינִי מִשּׁוּבֵי כֵל כֵּן בְּלֹאֵם מוֹחָה
 הֵחֵם מִפִּי דְּלֹאמֶר דְּמַעֲשֵׂה גְדוֹל יִיָּל הֵחֵם
 הֵחֵם מִפִּי וְהֵדֵר אֲמַר כֵּן קִיּוֹם אֲמַרְיִן
 וְלִמֵּד לֹא אֲמַרְיִן וּפְרִיךְ הֵחֵם וְהֵאמֶר
 אֲמַר גְּדוֹל תְּמִלּוֹד שְׂמֵיכֹל לִידִי מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים
 הֵיחָךְ קִיּוֹם אִם לֹא לִימֵד יִיָּל שְׂאִינִי
 וְהֵאמֶר לֹא קִיּוֹם הֵיכִי דְּהֵאמֶר לֹא לִימֵד
 וְהֵחֵם אֲמַרְיִן קִיּוֹם אֲמַרְיִן לִימֵד לֹא אֲמַרְיִן
 וְשִׁנְיָה הֵא לְמִיגְמַר הֵא לְאֲמַרְיִן כְּלוּמַר
 לְגִמְגַּמֶּר לְדִידֵיהִי וְדִלִּי מַעֲשֵׂה עֲדִיף אֲבָל
 לְאֲמַרְיִן אֲחִירָנָה וְדִלִּי עֲדִיף טָפִי
 מִמַּעֲשֵׂה וְהֵכֵן לִימֵד לְאֲחִירָנָה לֹא אֲמַרְיִן
 יִיָּמֵד דְּלֹאֵם שְׂלֹא לְמַד עֲדִיין וְכֵן לִימְכֵךְ
 אִם לִימֵד מַחֲלֵה אִו יַעֲשׂוּכָּה מַעֲשֵׂה
 וְהֵאמֶר לֹא לְמַד מַחֲלֵה לֹא טָפִי שְׂאִינִי
 עֵם הֵאֲחִירָה מְקִידִי אֲבָל לֹאֵם שְׂמֵיכֹל
 כְּכֹר מַעֲשֵׂה טוֹב יוֹתֵר מִלִּמְיֻדָּה:

- אין** תחילת רינו של אדם אליו על
דברי תורה. והא להמן צפרק
במה מלקין (שם לה). כשמתוסין
אדם לדן אומרים לו נשאת ומת
למנוה היינו דרוק לענין שאלה
ששאלין לו על משא ומתן אצל מ"מ
ופורשים ממנו מלה על שלא קבע
עמית למרס : "וְיָשׁ אֲדָמָרִים אֶף
פְּסוּי אֲעֻדָּה. פירס בקונטרס הוואל
אין מקפיד על עמית אין בוש ללול
בעמיתו וילפסול וקסה אמאי פסול
לגדות הוה הא אמרין בירושלמי
ר'ס צרבי האביל צבוקס חויה ר'מ
אמר לו אין שבה לתלמיד ללבוש צבוק
מעט ללחמר אין קפידס ר'ס ימי
דהכא מיירי שחוטף וואביל וא"ס אס
כן פשיטא דפסול דגזין הוואי וי"ל
שחוטף פחות משום פרוטה אי נמי
שגול דבר שאינו מקפיד עליו והר"ר
אליהו מפרס כגון שהכל אצל
המוכרים וטועם משל כולם מעט
מעט" כאלו ריאה לקנות מהם ויחא
הסחא "אקורין כלס שדומה ללבו
סאובל כלן מעט וכלן מעט ור"ס
פירס לרובל צבוק היינו שאובל
שעודה דפת דגנאי יחור"ל

בְּתוֹרַת עַל הָרְאשׁוֹנוֹת.
 שֶׁמִּתְחַבֵּר עַל הַזִּקְנוֹת
 הַרְאֻשִׁית שֶׁנֶּסֶה: הַתְּחִלָּה
 גַּם הַחִלְיָה דִּינִי. לְמַעַד
 לְנוֹא, עַל דְּרֵבִי הוֹרָה.
 שֶׁלֹּא עִסַּק בְּמִזְרֵי: שְׁמוֹנִידוֹ
 וְהַפִּיטָר מִיָּסֵד. שְׁמוֹנִידוֹ
 הַמִּזְרֵי מַעֲלִי הוּא רִאשִׁית
 מְדוּרָה. מִזְרֵי מַעֲלֵה לְמִסִּי
 דְּמַכְזִיב (יִשְׁמִיעַ נָה) הוּא כֹל
 מֵאֵל לְבִי לְמִסִּי: שְׁמוֹנִידוֹ
 שׁוֹר. הַדְרִיב עַל הָאֵשֶׁה
 נִקְיָה

א. על חזקתו מלך יהודה
שכשמה הכיאו ספר תורה
יהושביבדו על מיטתו
אמרו קיים זה מה שכתוב
בזה. ריטב"א. ב. וכיין
שתורה העלמוד כמעשה
אלכא מעשה ערץ.
רמב"א. ג. ולא מפרק

[illegible]

וגער בן אביו מפני שהיו שם אחרים שמלרין את המת, ובגמרא פרק בני העיר [מגילה כט, א] מתבאר דין מבטלין ת"ת להר ואינו כן היישוב אינו מדפיד

לפי שהעולם נידון אחר רובו כו'. יראה אדם עצמו כאילו שקול כל העולם שקול ונמצאה לדיקים וחסידים ומחזה רשעים וכליו מעשי שקולים במחזה על מחזה עשה מזה אחת נמצאו זמיתיו ומכריעין וימצאו דרים ועל ידו כל העולם הודיע להיות רובן לדיקים: וניהיו.

לדקדק שמרד במחלה עונות וכחלה ויכוח ולמה אינך את הראשונות:
בכפוסה. מתחרה על כל העונות
שעשה: להם לדקדק דומים
ההנהגה. יסורין הבאים עליהם: ונפול.
כלומר מעט ממנו: נקלץ. ממנו
ונפול: כך. נפרעין מן הדקדקים שומע
ועונות שבידם וגמלא כולם נקיים:
העונות רשעים דומין כולם הנה.
בטובה שמשפיעים להם: נפול. מעט
ממנו אף אלו יש בידם מיעוט טובות
העונות: נקלץ נפול. קבלת שרש
היה קליט נפול: למדרגה.
לחלוצין שאלוהי... בדרך שטושין למדרגות
לחלוצין שאלוהי המגדלים כשמצביה
קרקעית: יש דרך ישר לפני איש.
שכרואין הרשעים שחונן נראית
בצניעות ישרה ואחרתה של
אחרתה שלה חוננת דרכי מות (שלימה)
ביום נפול. שם האיש: לשלמה ביום
לידי מעשה. גמלא שניהם בידו:
גמולו למולד טורה שקדם חלה
לחם טורה בחדש השלישי ונחלה לה
מחייבו עד שנכנסו לארץ דכתיב

כֹּה וְכֵן עֵינֵי שׂוֹמְרֵי הַרְ"י
לְבִיט הַלֵּל סִי' זֶה וְדוֹקָה:

אשולוי"א
אשילוי"א. מרגות.

בית נחמה. עם האיש

[illegible]

הוא לימוד החכמה בדרך
של מוסר וצניעות, ושל
דרכי חיים נכונים ושל
התעוררות רוחנית.

דתימר (בישישים חכמה)
למי מיורי כמצוה עוברת
ביארני במועד קטן פ"ק
לומר מניח חורתי לעשות
דם למעשה וכו' בהשגש

תהמת שהיא מצוה עוברת
ינו. מסול לערות. והואיל

למעשה, **דורש"ק** (פסחים פג א'ר"ן) זכר נזנו התלמוד קודם למעשה, רכנו דקדקו אמרו לו (שם) מי, שיעשה, אבל אין מי, שיעשה תעשה קודם לתלמוד. ע"כ, מי היה המבטיח, תלמודי מני המצא העשרות וזו היא שמי, שיעשה וזו תלמודי חלוריה בראש הידוריה, ו' אבדו שלו לבריה למנוה בטבריה שזלו לה ואמרו לה עגל סדר הוא וזל לכל המינים, עלה לה המבטלי א"ר קרבה בקשר שזלחין לטבטבא. וכבר נזנו התלמודי ו' הידוריהם וזל חמי בטבריה, דא"ר אבי מני מלחוריה שזלו לה וקסו בחתירי מני ושפי' ו' תמא מני שטבריה ו' שכליה הכיאר, פוטל מ"ס. פרק על חודר, ראשית מרון הוא חלילי ו' זמא ואין לו [בש"ס] מני

עין משפט
נר מצוה

[illegible]

מארגזים ואם אין רעה אחד מחשבים (כמובן לטו) שכן שיעור חכמים ובורות 84. מבחינה.